

Prístup slovenských žien k problematike rakoviny krčka maternice

(podľa záverečnej správy z prieskumu spoločnosti GfK Slovakia, s. r. o.)

Prof. MUDr. Miroslav Borovský, CSc.

I. gynekologicko-pôrodná klinika LF UK a UNB, Bratislava

Zhodnotený prístup slovenských žien k problematike rakoviny krčka maternice z hľadiska ich informovanosti a spokojnosti s gynekologickou odbornou starostlivosťou ukázal spokojnosť s lekármi, dostatočné znalosti o potrebe preventívnych gynekologických prehliadok, o ich význame a cieľoch. Ukázal významné rezervy v potrebe edukácie žien v zmene ich motivácie absolvovať preventívne vyšetrenie.

Kľúčové slová: preventívna gynekologická prehliadka, cytológia, HPV.

Attitudes of Slovak women on the issue of cervical cancer (according to the final report of the survey by GfK Slovakia)

A survey on a representative sample evaluates attitudes of Slovak women on the issue of cervical cancer in terms of their awareness and satisfaction with gynecological care. It has shown patients satisfaction with physicians, appropriate level of knowledge about the need for preventive gynecological examinations, their significance and objectives. It has shown significant reserves in the need for education of women towards the change in motivation to undergo preventive testing.

Key words: preventive gynecological examination, cytology, HPV.

NewsLab, 2015; roč. 2(1): 55–60

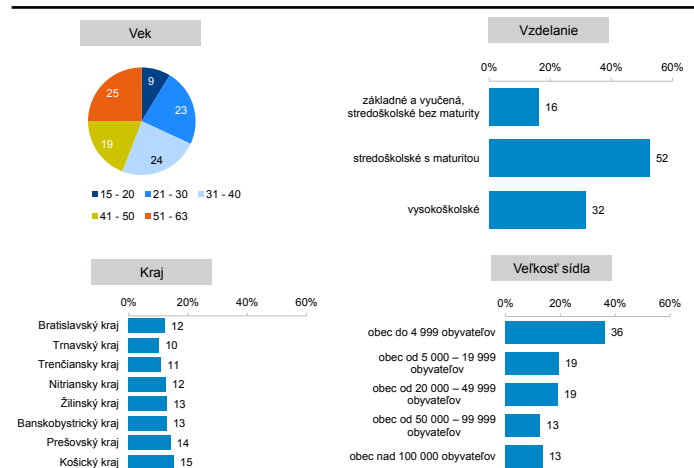
Úvod

Rakovina krčka maternice je ochorenie s významnou možnosťou prevencie, ktorá je možná iba dobrou organizáciou preventívnych gynekologických prehliadok, na ktorých sa ženy pravidelne zúčastňujú. Percento žien, ktoré na Slovensku absolvuje tieto prehliadky, je veľmi nízke.

Metodika a súbor

Kvantitatívny prieskum systémom online a telefonického kontaktu 1 000 žien vo veku 15 – 63 rokov v auguste 2014 hodnotil prístup slovenských žien k preventívnym gynekologickým prehliadkam a k problematike rakoviny krčka maternice (obrázok 1).

Obrázok 1. Charakteristika vzorky

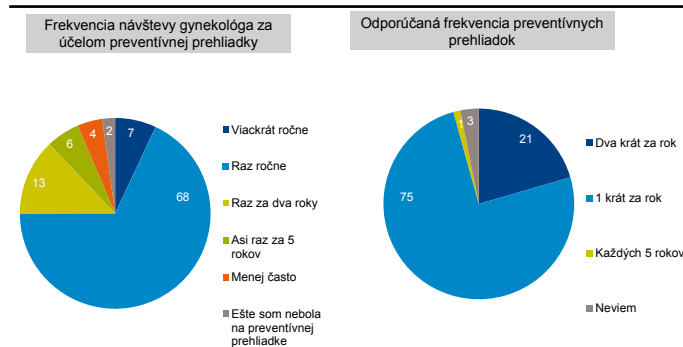
Ciele prieskumu

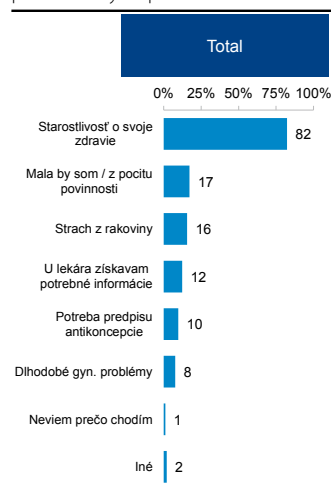
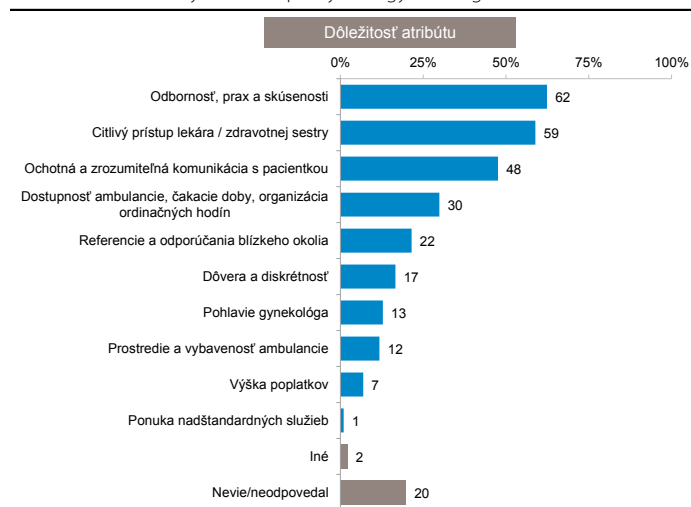
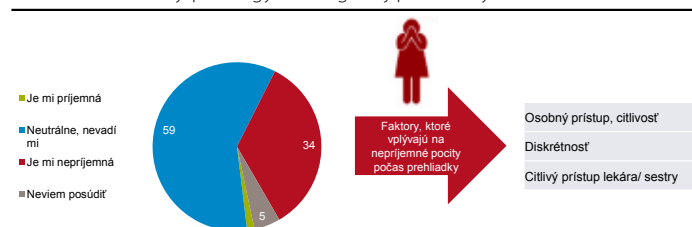
1. Zistiť postoje a správanie slovenských žien v oblasti gynekologických prehliadok – bežných aj preventívnych.
2. Zhodnotiť kritériá žien pri výbere gynekológa, ich očakávania a dôležitosť odbornej erudície.
3. Stanoviť úroveň informovanosti v oblasti možnosti prevencie a spôsobov diagnostiky rakoviny krčka maternice.
4. Analyzovať údaje o záchytech a vyhľadávaní informácií o rakovine krčka maternice.

Kľúčové zistenia

Ženy navštevujú ambulanciu gynekológa najčastejšie za účelom preventívnej prehliadky (74 %), alebo keď majú zdravotný problém (42 %) (obrázok 3). Gynekologickú prehliadku vníma ako nepríjemnú 34 % (obrázok 3), 59 % ju

Obrázok 2. Frekvencia návštevy gynekológa za účelom preventívnej prehliadky – skutočnosť a odporúčanie

Obrázok 3. Dôvody absolvovania preventívnych prehliadok**Obrázok 4.** Bariéry absolvovania preventívnej prehliadky u žien, ktoré nenavštevujú gynekológa**Obrázok 7.** Atribúty dôležité pri výbere gynekológa**Obrázok 5.** Pocity počas gynekologickej prehliadky

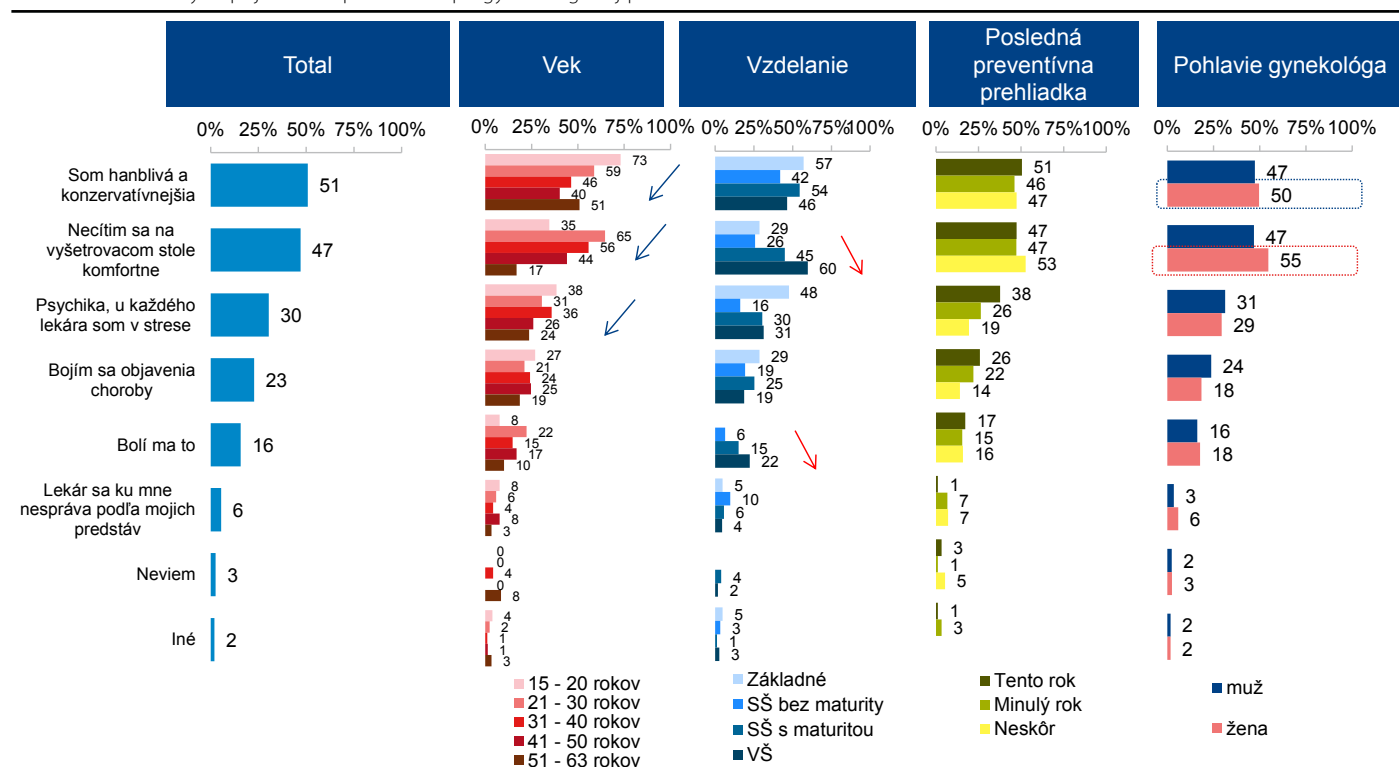
hodnotí neutrálne (obrázok 4). 75 % respondentiek deklaruje, že na preventívnu gynekologickú prehliadku chodí aspoň jedenkrát ročne. Ďalších 13 % opýtaných tvrdí, že preventívnu gynekologickú prehliadku absolvuje raz za dva roky. 75 % opýtaných si myslí, že odporúčaná frekvencia absolvo-

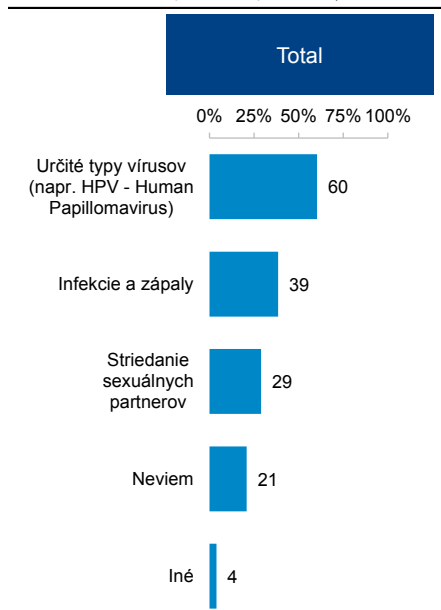
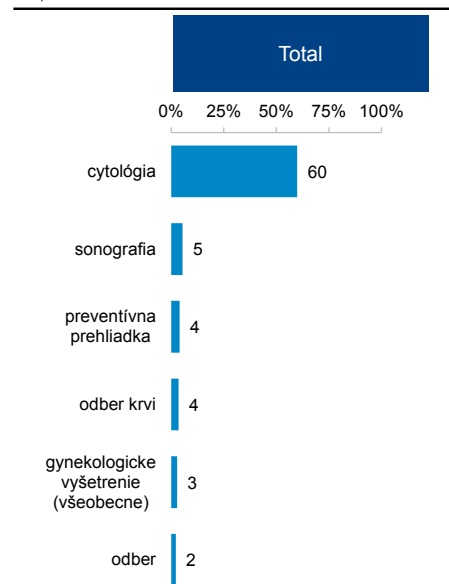
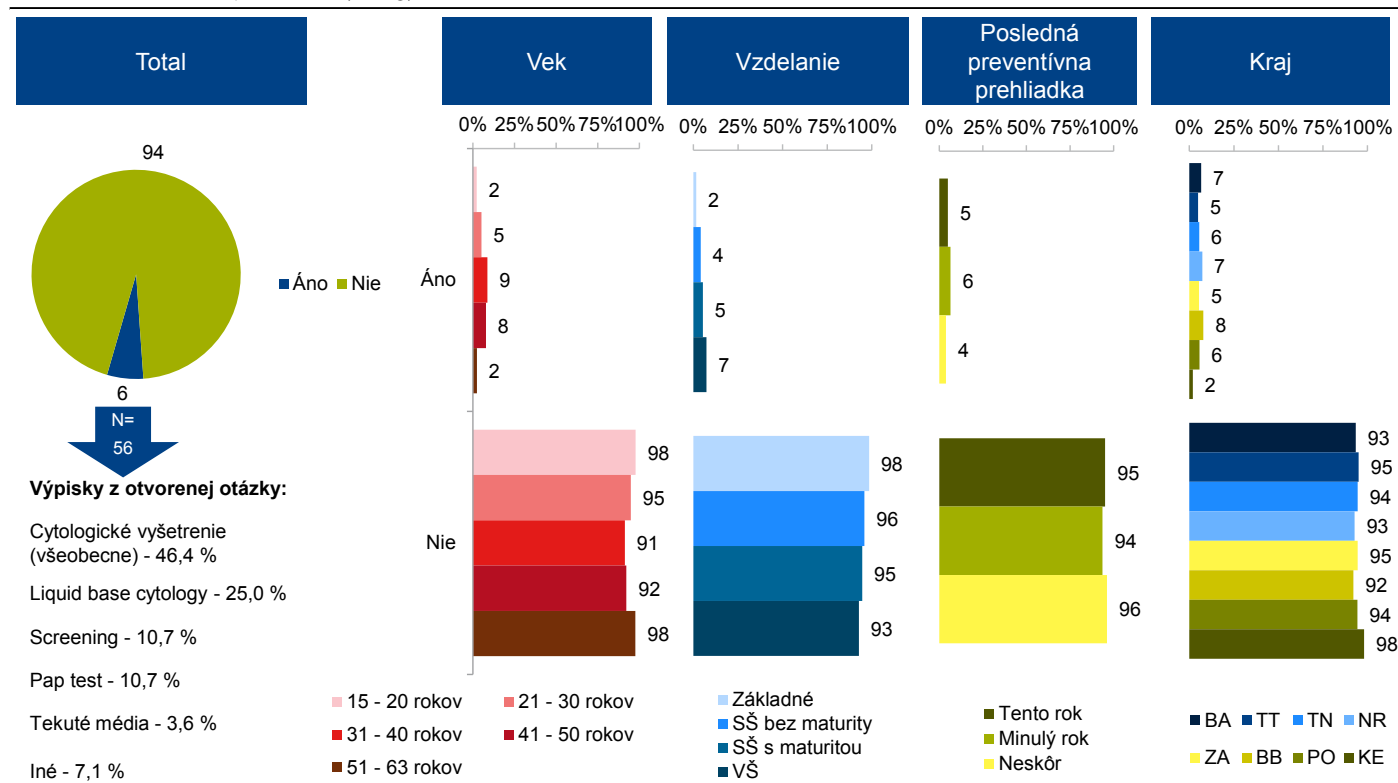
vania preventívnych prehliadok je raz ročne, až 21 %, že je to 2-krát ročne (obrázok 2). Najčastejším dôvodom vedúcim k absolvovaniu preventívnej gynekologickej prehliadky je starostlivosť o svoje zdravie (82 %) (obrázok 5). Najčastejšou bariérou tých žien, ktoré gynekológa nenavštevujú, je absencia potreby tam chodiť, pokiaľ nemajú zdravotné problémy (obrázok 4).

Respondentky navštevujú v 59 % gynekológa mužského pohlavia, 39 % opýtaných chodí k ženám. So stúpajúcim vzdelaním mierne stúpa preferencia lekárky oproti lekárovi.

Najdôležitejšie atribúty pri výbere gynekológa sú (obrázok 7):

- odbornosť, prax a skúsenosti
- citlivý prístup
- ochotná a zrozumiteľná komunikácia

Obrázok 6. Dôvody nepríjemného pocitu žien pri gynekologickej prehliadke

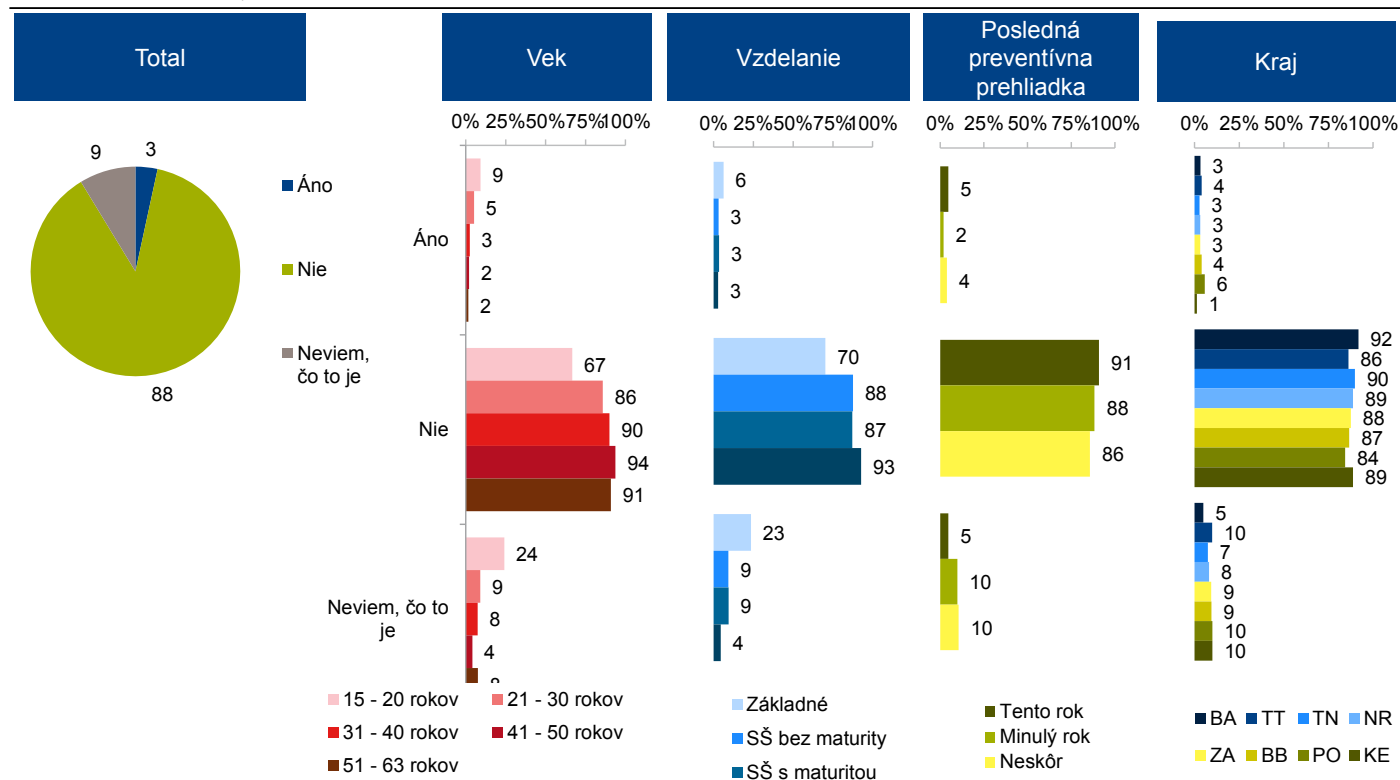
Obrázok 8. Zložky preventívnej gynekologickej prehliadky podľa názoru respondentiek**Obrázok 9.** Rizikové faktory pre vznik rakoviny krčka maternice z pohľadu pacientky**Obrázok 10.** Vyšetrenie určené na včasný záchyt možnej rakoviny krčka maternice – podľa respondentiek**Obrázok 11.** Znalosť Liquid-Based Cytology

U svojho súčasného lekára sú respondentky v spomínaných atribútoch spokojné na 90 %. Celkovo sú najspokojnejšie pacientky z najvyššej vekovej skupiny. Pri hodnotení prístupu počas poslednej preventívnej prehliadky sa vekové skupiny od seba líšia len v hodnotení ústretovosti lekára. Čím nedávnejšie sa preventívna prehliadka uskutočnila, tým pozitívnejšie bola hodnotená.

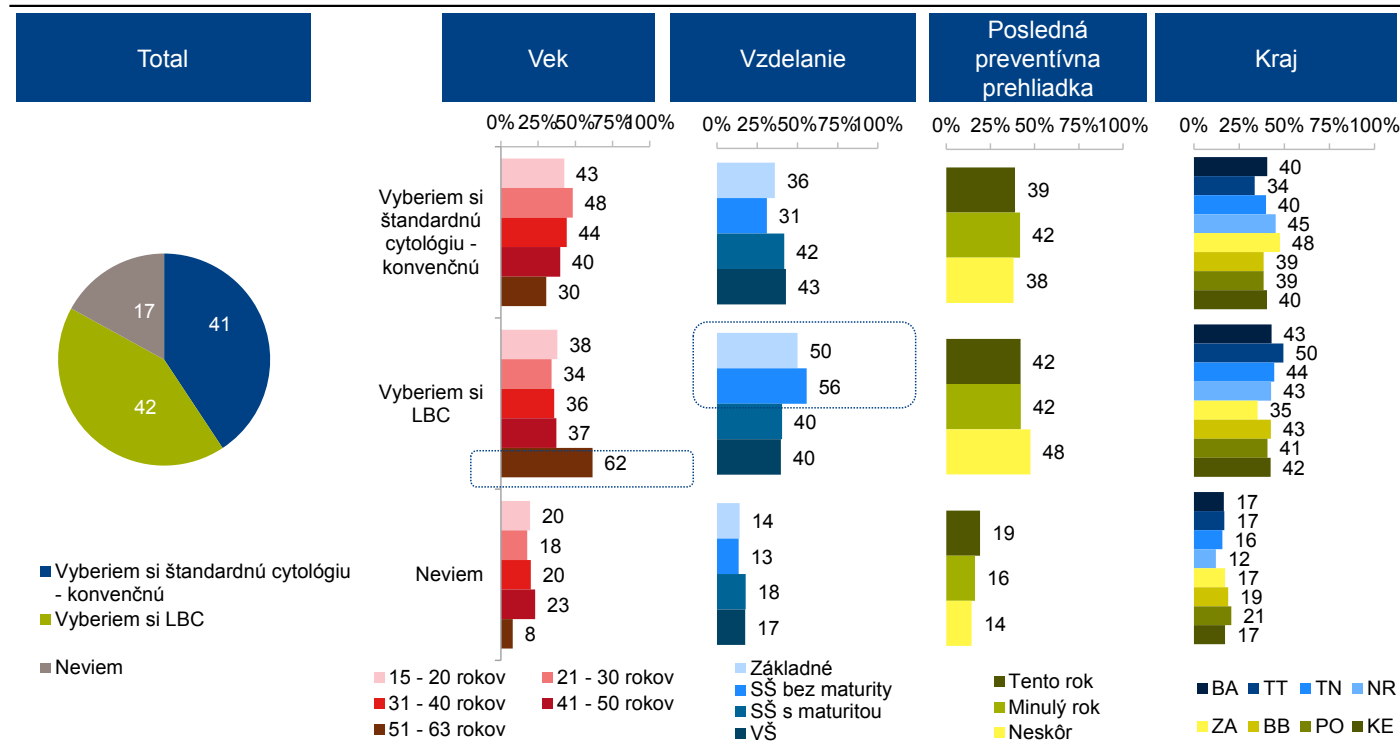
Pri hodnotení úrovne informovanosti v oblasti možností prevencie a spôsobov diagnostiky rakoviny krčka maternice oslovené ženy v 95 % menovali

ako dôvod absolvovania preventívnych gynekologických prehliadok včasné záchytanie skrytých gynekologických ochorení (obrázok 3). Za súčasť preventívnej gynekologickej prehliadky označili respondentky odber buniek z krčka maternice na cytologické vyšetrenie v 79 % (obrázok 8). Znalosť odberu na cytologické vyšetrenie ako súčasť preventívnej gynekologickej prehliadky je výrazne vyššia vo vekovej skupine 31- až 50-ročných. Táto znalosť stúpa so zvyšujúcim sa vzdelaním. 60 % opýtaných spontánne menovalo cytológiu ako

Obrázok 12. Očkovanie proti HPV – stav

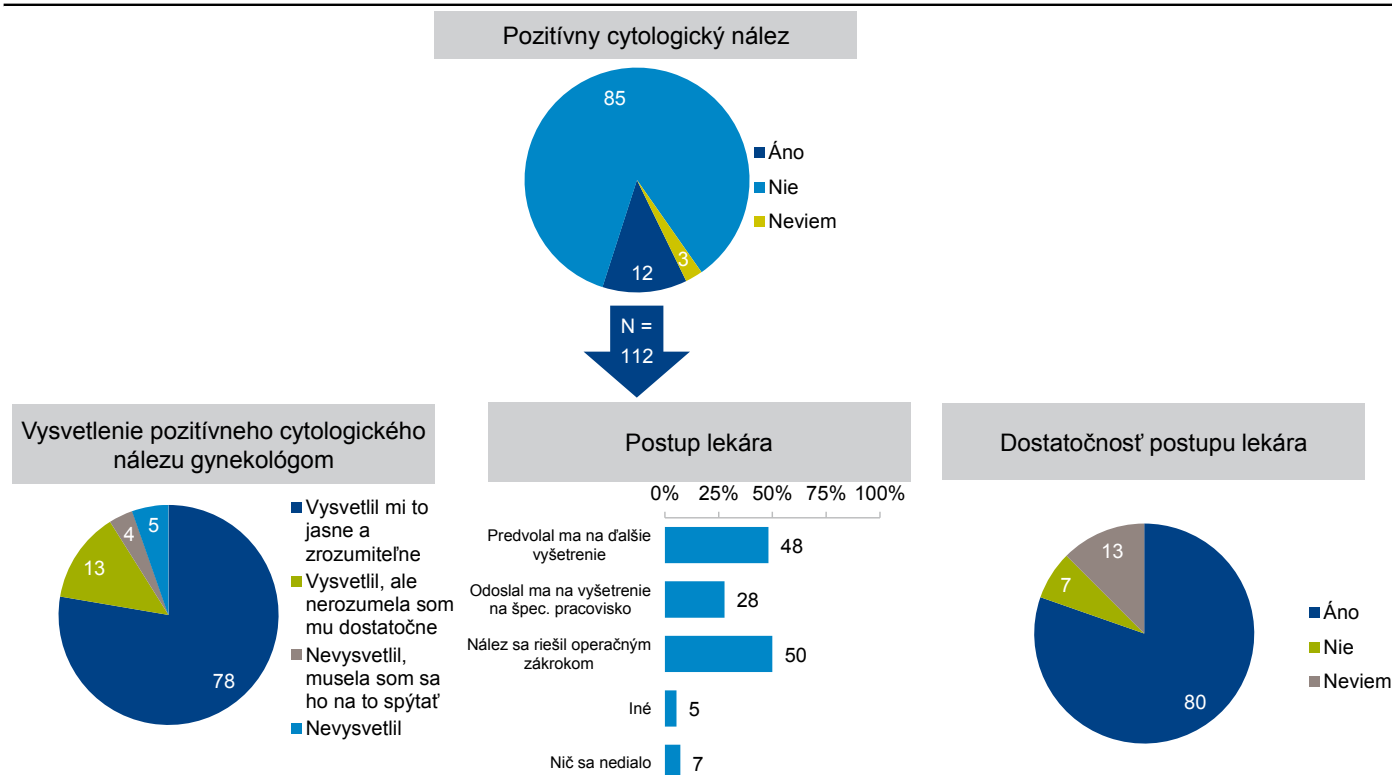
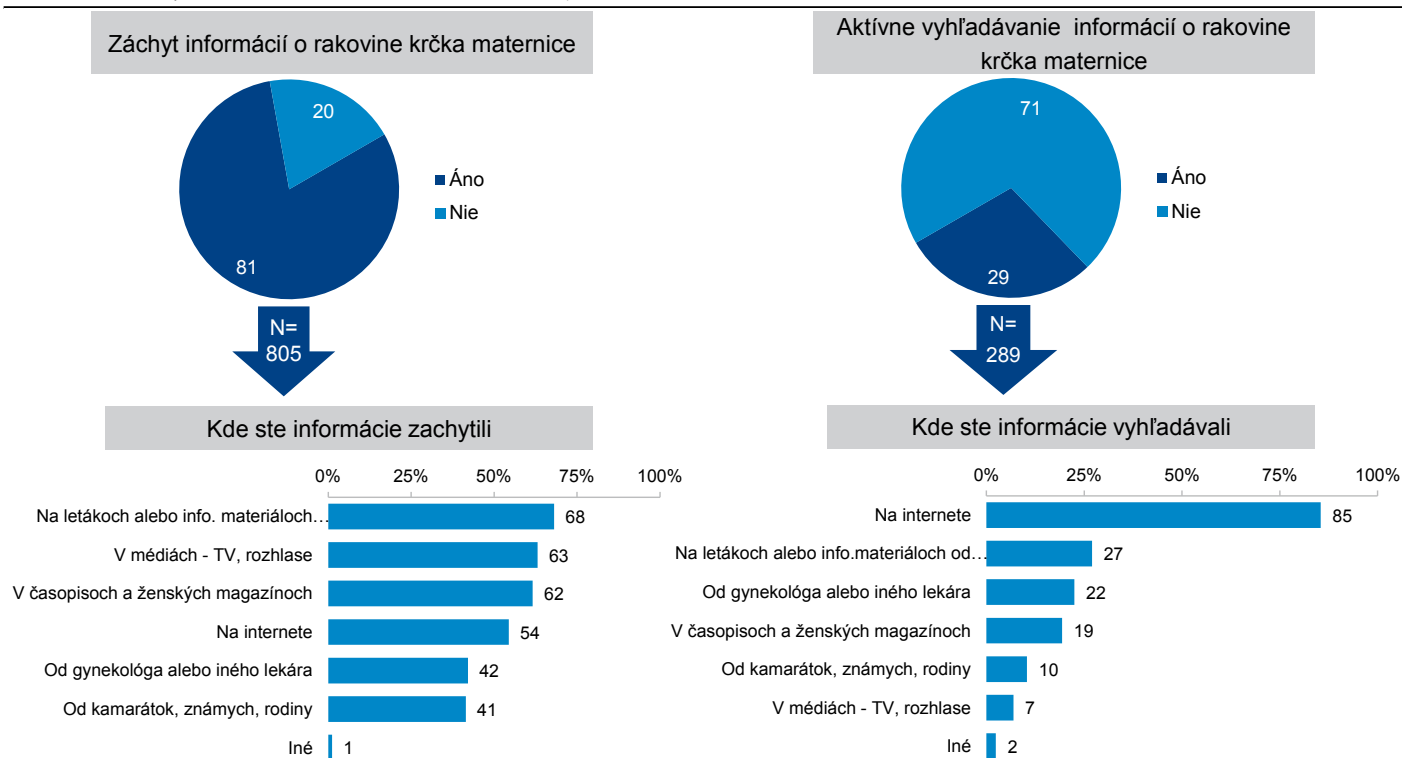
Obrázok 13. Preferencia Liquid-Based Cytology

vyšetrenie určené na včasný záchyt možnej rakoviny krčka maternice. Podoporenú ju menovalo 89 % (obrázok 10). 1,5 % opýtaných spontánne pozná LBC (liquid based cytology), 42 % by ju preferovalo (obrázok 11, 13). Určité typy vírusov, ako napríklad HPV, menovalo 60 % žien ako rizikový faktor vzniku rakoviny krčka ma-

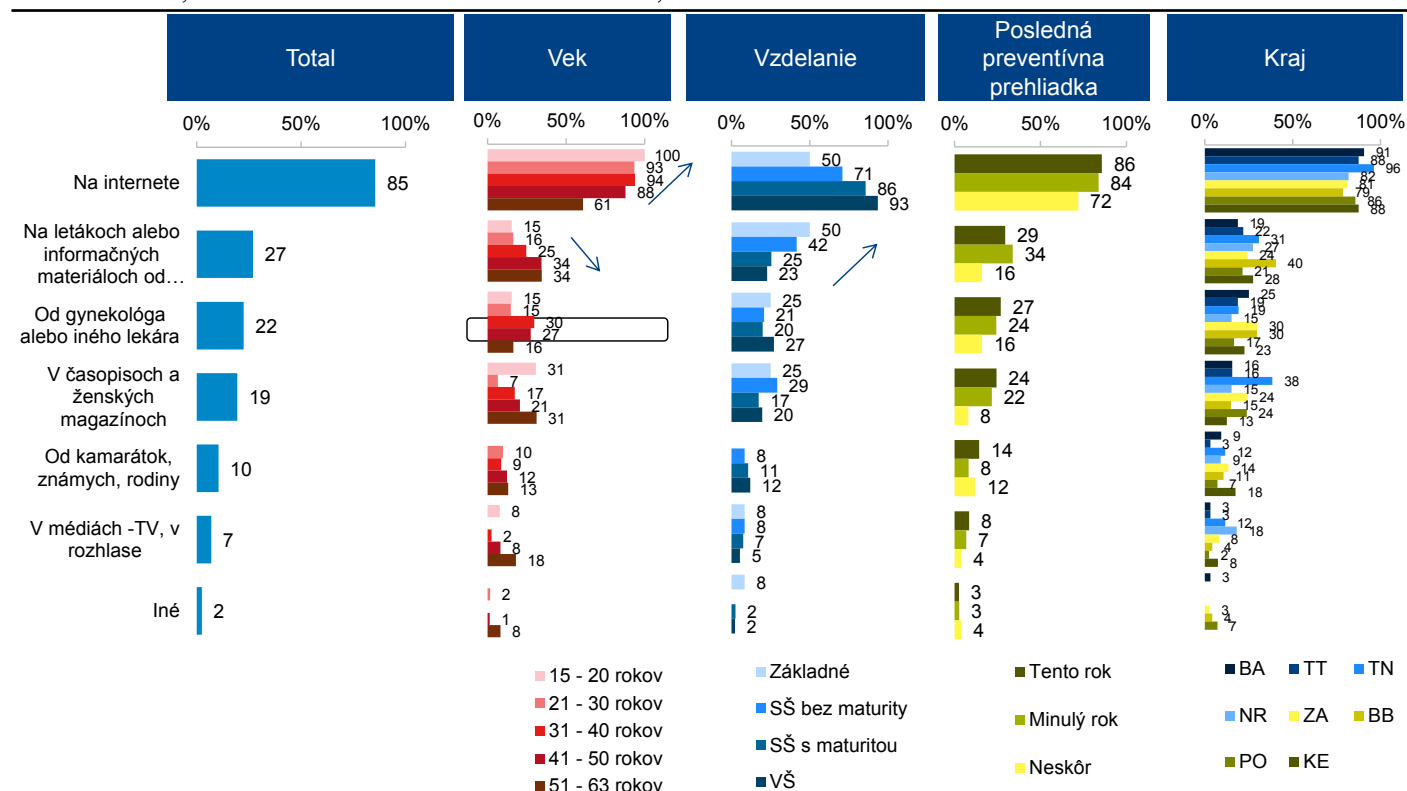
ternice (obrázok 9). Skúsenosti s očkovaním proti HPV dokumentuje obrázok 12. Skúsenosti s pozitívnym nálezom na krčku maternice má 12 % žien (obrázok 14).

Pri hodnotení spôsobu záchytu a vyhľadávania informácií o rakovine krčka maternice 81 % oslovených žien zachytilo informáciu o rakovine krčka

Obrázok 14. Vlastná skúsenosť s pozitívnym cytologickým nálezom**Obrázok 15.** Zdroje informácií o rakovine krčka maternice – pasívne

maternice. Najčastejšie to bolo na letákoch, v médiách a v časopisoch. Záchyt informácií stúpa vekom, vzdelaním a príjmom respondentiek (obrázok 15). Aktívne si tieto informácie vyhľadalo 71 % respondentiek. Vyhľadávali ich na internete, letákoch od svojho gynekológa alebo iného

lekára. Výrazne viac žien si aktívne vyhľadávalo informácie, pokiaľ už mali skúsenosť s pozitívnym cytologickým nálezom. Za najdôveryhodnejšie respondentky pokladajú informácie od svojho gynekológa (88 %) a letáky alebo informačné materiály od lekára alebo z lekárne (obrázok 16).

Obrázok 16. Zdroje informácií o rakovine krčka maternice – aktívne vyhľadávané

Záver pre prax

Povedomie žien na Slovensku o odporúčanej frekvencii absolvovania preventívnej gynekologickej prehliadky je na úrovni 75 % a rovnaké percento udáva, že aspoň raz ročne tento typ prehliadky absolvuje, čo je v príkrom rozpore so skutočným počtom žien, ktoré naozaj preventívnu gynekologickú prehliadku absolvujú (20 – 30 %). Potenciál na zvýšenie počtu žien, ktoré absolvujú preventívne gynekologické prehliadky, je vzhľadom na ich informovanosť naozaj vysoká. Ako zmysluplné sa javí apelovať na vôľu žien starať sa o svoje zdravie aj v období, keď práve nemajú žiadne zdravotné problémy. Pozitívna emócia („za niečo“) sa zdá silnejším motivátorom na absolvovanie preventívnych prehliadok ako negatívne pocity, ako je strach z rakoviny, či iného ochorenia, alebo pocit povinnosti.

Keďže znalosť odberu na cytologické vyšetrenie ako súčasti gynekologickej prehliadky je výrazne vyššia vo vekovej skupine 31- až 50-ročných (a rastie so zvyšujúcim sa vzdelaním), bolo by potrebné posilniť úroveň informovanosti zvyšných vekových skupín žien.

Na zvýšenie informovanosti sa javia letáky od lekára alebo z lekárne ako najvhodnejšie, pretože sa umiestnili ako prvý spontánne menovaný zdroj a po rozhovore s lekárom aj ako najdôveryhodnejší. Vhodnou komunikačnou cestou je aj internet, keďže je pri aktívnom vyhľadávaní

informácií pre respondentky najvýznamnejší a svojou intimitou umožňuje informovať o detailnom priebehu gynekologickej prehliadky, čo je dôležité najmä pre najnižšie vekové skupiny. Internet je aj dôležitým zdrojom informácií o význame preventívnych gynekologických prehliadok a zmysle záchytu rakoviny krčka maternice a možnostiach klasickej a LBC. Vhodnou platformou na najjednoduchšie komunikačné kampane sa ukazujú časopisy a ženské magazíny.

Tento článok vznikol vďaka podpore v rámci OP Výskum a vývoj pre projekt: Dobudovanie technickej infraštruktúry v oblasti výskumu diagnostických postupov a metód v rámci včasnej diagnostiky najčastejších onkologických ochorení žien, ITMS 26210120026, spolufinancovaný zo zdrojov Európskeho fondu regionálneho rozvoja.

Prof. MUDr. Miroslav Borovský, CSc.

I. gynekologicko-pôrodná klinika LF UK a UNB
Antolská 11, 851 07 Bratislava